

Niebo we wrześniu

Słońce kontynuuje szybką wędrówkę na południe, zmniejszając wyraźnie czas swojego przebywania nad horyzontem. Na szerokości geograficznej Łodzi dnia ubywa w tempie około 4 minut na dobę. Może się to wydawać niewiele, ale w ciągu tygodnia sumuje się to do prawie pół godziny, a przez cały miesiąc – do prawie dwóch. 23 września Słońce przetnie równik niebieski w drodze na południe i na naszej półkuli Ziemi zacznie się astronomiczna jesień.

Miesiąc zacznie się dobrą widocznością Merkurego na niebie porannym. Planeta 5 września osiągnie maksymalną elongację zachodnią. Niestety, jak zawsze na naszych szerokościach geograficznych podczas korzystnej elongacji, planeta oddali się od Słońca na mniej więcej 18° . Mimo to o świcie zdąży się ona wzniesć wyżej niż 8° ponad wschodni widnokrąg. Merkury pozostanie ozdobą porannego nieba do końca drugiej dekady września.

Przez cały okres widoczności jasność planety zwiększy się od $+0,6^m$ do $-1,3^m$, faza jej tarczy urośnie od 28% do 94%, średnica kątowna zmniejszy się zaś z $8''$ do $5''$. Pierwszego i drugiego dnia miesiąca Merkurego odwiedzi zbliżający się do nowiu Księżyc. Najpierw zwężony do 3% sierp Srebrnego Globu pokaże się 6° nad planetą, następnego ranka zaś węższy od 1% przemieści się na odległość 8° na godzinę 8 względem planety. 9 września Merkury przejdzie $0,5^\circ$ na północ od Regulusa, najjaśniejszej gwiazdy Lwa.

Po nowiu Księżyc przeniesie się na niebo wieczorne, ale w pierwszej połowie miesiąca zajmie niskie położenie na niebie, gdyż przejdzie przez najbardziej na południe wysuniętą część zodiaku i jednocześnie skieruje się pod ekliptykę. Do przypadającej 11 września rano naszego czasu I kwadry warto wspomnieć jedynie o mającym miejsce 10 godzin wcześniej spotkaniu naturalnego satelity Ziemi z Antaresem, najjaśniejszą gwiazdą Skorpiona. Wieczorem 10 września oba ciała niebieskie pokażą się w odległości 3° od siebie. Niestety zanim Antares wyłoni się z zorzy wieczornej, zbliży się do widnokregu na odległość 5° , by schować się zań godzinę później.

18 września rano naszego czasu Srebrny Glob przejdzie przez pełnię i jednocześnie spotka się z parą planet Saturn-Neptun. 17 września wieczorem Księżyc wędruje mniej więcej w połowie drogi między tymi planetami. Oczywiście sąsiedztwo Księżyca w pełni oznacza, że obie planety są bliskie opozycji. W istocie Saturn znalazł się po przeciwnej stronie Ziemi niż Słońce 8. dnia miesiąca, Neptun zaś przyjmie podobną konfigurację 21 września. Saturn jest łatwo widoczny gołym okiem i jest najjaśniejszym po Księżycu źródłem światła w swojej okolicy, świecąc z jasnością $+0,6^m$, a średnica jego tarczy przekracza $19''$. Blask Neptuna wynosi $+7,8^m$, i do jego dostrzeżenia trzeba dysponować co najmniej lornetką. Jego odnalezienie ułatwi charakterystyczny układ gwiazd 5. wielkości na pograniczu Ryb i Wodnika, przypominający miniaturowy Mały Wóz. Planeta wędruje niecałe 2° na północny zachód od gwiazdy 27 Psc, kierując się ku 20 Psc.

Ta pełnia jest szczególnie o tyle, że podczas niej Księżyc zahaczy o cień Ziemi, chowając weń niecałe 9% swojej

średnicy. Całe zjawisko da się obejrzeć po obu stronach Atlantyku, od zachodnich granic Polski do środkowych Stanów Zjednoczonych i Kanady. U nas zjawisko zacznie się o godzinie 2:41 od zaćmienia półcieniowego, zaćmienie częściowe zacznie się o 4:12, faza maksymalna o 4:45, koniec zaćmienia częściowego o 5:15 i koniec zaćmienia półcieniowego o godzinie 6:47.

Po pełni ciekawe spotkania z innymi ciałami niebieskimi czekają Księżyc w okolicach ostatniej kwadry, przez którą przejdzie 24 września na tle gwiazdozbioru Byka. W nocy z 23 na 24 września Srebrny Glob odwiedzi Jowisza, wędrując 5° na północ od niego. Kilka godzin później Księżyc zbliży się na niewiele ponad $0,5^\circ$ do gwiazdy El Nath, drugiej co do jasności w Byku. Dobę później naturalny satelita Ziemi zbliży się na 6° do Marsa, a jeszcze następnego ranka dotrze na mniej niż 4° do Polluksa, najjaśniejszej gwiazdy Bliźniąt. Do tego czasu jego faza spadnie do 36%.

We wrześniu dystans między Marsem a Jowiszem zwiększy się od 8° do 24° . W tym czasie Mars 9 września przejdzie 1° od gromady otwartej gwiazd M35, w podobnej odległości minie gwiazdy Tejat Prior i Tejat Posterior (e i m Gem) czy przejdzie $100'$ od Meksuty (e Gem), jednej z jaśniejszych gwiazd Bliźniąt. Przez cały miesiąc tarcza Jowisza urośnie od $39''$ do $42''$, zwiększając jasność od $-2,1^m$ do $-2,3^m$. Mars w tym czasie zwiększy jasność od $+0,7^m$ do $+0,5^m$, zwiększając średnicę kątowną od $6''$ do $8''$.

Ekliptyka rano tworzy bardzo duży kąt z widnokregiem, a zatem Księżyc pozostanie ozdobą porannego nieba do końca miesiąca. 27 września jego faza spadnie do 27%, a pokaże się on wtedy 6° nad znaną gromadą otwartą gwiazd M44 w Raku. Dwa dni później Srebrny Glob dotrze do gwiazdozbioru Lwa, wędrując 4° od Regulusa, a jego sierp zwęzi się do 11%. 30 września tarcza Księżyca pokaże fazę zaledwie 6%, mimo to około godziny 5:45 zdąży się wzniesć na wysokość 15° . Srebrny Glob da się dostrzec nawet jeszcze następnego ranka, gdy o tej samej porze jego tarcza w fazie 2% pokaże się na wysokości 5° dokładnie nad punktem kardynalnym E widnokregu.

Ariel MAJCHER